

Jaarverslag 2025

INLEIDING

De Stichting Hortus Nijmegen (verder: Hortus) combineert in onderstaande tekst het jaarverslag 2025 met haar toekomstplannen.

De Hortus is een unieke groene plek die biodiversiteit, natuurbeleving en cultuur combineert. Zij beheert zowel de Tuin van de Toekomst als de Hortus Botanicus. De Botanische Tuin laat de natuur min of meer vrij haar gang gaan en biedt een hoge biodiversiteit, terwijl de Tuin van de Toekomst (voormalige Theetuin) een creatieve ruimte is voor natuur, cultuur en evenementen. De Hortus werkt nauw samen met partners, waaronder de gemeente Nijmegen en de Radboud Universiteit. Zij wordt gedragen door een werkgemeenschap van vrijwilligers en donateurs. Het doel is om bij mensen verwondering op te wekken over de natuur en hiermee meer in verbinding te komen.

Aan dit jaarverslag hebben veel betrokkenen bij de Hortus hun bijdrage geleverd: vrijwilligers, coördinatoren van de teams, directeur en bestuur. Het bestuur waarborgt het functioneren van de Hortus. De directeur is de spil van de werkgemeenschap. Hij zorgt daarbij voor de afstemming met het bestuur. De coördinatoren hebben ruimte om hun teams aan te sturen. De vrijwilligers vormen het hart van de werkgemeenschap. In de platte organisatiestructuur van de Hortus kan iedereen meedenken en meedoen. De wijze van werken wordt gaandeweg professioneler, zonder het open karakter en de ongedwongenheid -kenmerkend voor een vrijwilligersorganisatie- uit het oog te verliezen.

Dit jaarverslag volgt in grote lijnen de structuur van het organisatiemodel zoals weergegeven in onderstaand klaverblad:

1. Missie en visie
2. Leiding en organisatie
3. Tuinen
4. Huis en erf
5. Werkgemeenschap
6. Publiek
7. Projecten
8. Bestuur

Wij wensen u veel leesplezier,
Stichting Hortus Nijmegen

1. MISSIE EN VISIE

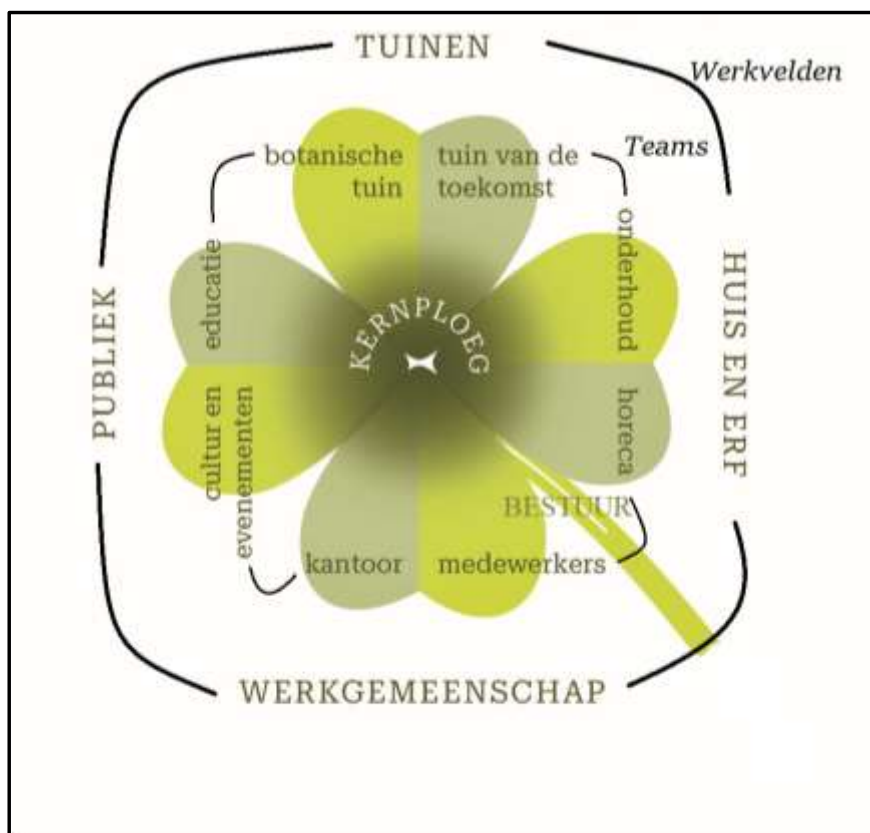
De Hortus is sinds april 2015 verantwoordelijk voor de exploitatie en het beheer in Nijmegen van de Botanische Tuin en de Tuin van de Toekomst in Park Brakkenstein. Het is een bijzondere combinatie van natuur, cultuur, educatie en kunst. Zij wordt gerund door een werkgemeenschap, staat voor biodiversiteit en zoekt naar antwoorden op de klimaatcrisis. De Hortus kwam voort uit de voormalige Hortus Arcadië.

Doel van de Stichting Hortus Nijmegen conform artikel 2 van de statuten:

1. De Botanische Tuin van Nijmegen, enig in zijn soort in Nederland door de plantensociologische opzet (met nabootsing van in ons land voorkomende landschappen) als nationaal erfgoed te behouden;
2. In het kader van duurzaamheid, de huidige zeer grote soortenrijkdom van flore en fauna in de Botanische Tuin met kennis van zaken te beschermen, te behouden en verder ontwikkelen;
3. De Hortus behouden als een ‘groene parel’ waar een toenemend aantal bezoekers en doelgroepen respectvol leren (sic) omgaan met de natuur door wandelen, informatie bieden, voorlichting over ecologisch beheer, scholing en natuureducatie;
4. De Hortus als groene oase te behouden door het vormen van een werkgemeenschap van vrijwilligers, van mensen die zinvol werk willen doen, van mensen die willen herstellen in moeilijke levensperiodes door rust, ruimte en ritme en van mensen die hier hun afstand tot de arbeidsmarkt willen verkleinen c.q. overbruggen;
5. De Hortus te behouden als een dynamische plek in de stad met een evenwichtig aanbod van educatie en workshops, lezingen en debat, kunst, cultuur recreatie en horeca.

2. LEIDING EN ORGANISATIE

ORGANISATIEMODEL STICHTING HORTUS NIJMEGEN

2a. DIRECTEUR EN KERNPLOEG

De directeur stuurt de werkgemeenschap aan. Hij is sinds januari 2024 actief en heeft veel ervaring met het leiden van groene (vrijwilligers)organisaties. Zijn belangrijkste taak is het ‘draaiende houden’ van de organisatie en de afstemming met het bestuur.

Om de veertien dagen vindt het Kernploeg-overleg plaats. De coördinatoren van de teams bespreken dan met de directeur de werkzaamheden op hoofdlijnen. Zij hebben veel beleidsvrijheid maar de noodzakelijke cohesie wordt door onderlinge afstemming in de Kernploeg gerealiseerd.

3. TUINEN

3a. BOTANISCHE TUIN

In de tuin zijn **nieuwe vormen van beheer** toegepast om de soortenrijkdom en de schoonheid van de vegetatie te vergroten. In de bossen is veel klimop verwijderd en opslag van bomen en struiken. In de zomen van de bossen zijn woekerende grassen en zeggen verwijderd, struiken gesnoeid en attractieve en kenmerkende soorten geplant. Op het Alpinum is ruimte gemaakt voor kwetsbare kalkminnende en alpiene soorten.

De **informatievoorziening** over de plantengemeenschappen en de biodiversiteit van de tuin is verbeterd. Er is een bord geplaatst met de plattegrond van de tuin en de locatie van de verschillende plantengemeenschappen. In de tuin zijn QR-codes geplaatst die linken aan de informatie op de website van de Hortus.

Het afgelopen jaar werd veel aandacht besteed aan **twee grote projecten**: In het centrale deel van de tuin, naast de vijver, werden de laatste resten van de gestorven monumentale beuken verwijderd. Het veldje werd geëgaliseerd en er werd een pad van boomschors aangelegd. Ter vervanging van de beuken zijn vijf lindebomen geplant. Een bijzonder nieuw project is de aanleg van een heischraal grasland. Dit EU-LIFE project “HARWIN” wordt uitgevoerd in samenwerking met Plantentuin Meise (België).

Verder werd de zuidelijke ingang afgesloten en de welkomstboog, van kunstenaar Fred Broekkamp, bij de westelijke ingang werd geplaatst. Het baken met het gedicht van Victor Westhoff maakt de cultureel-literaire ambities waar.

De Radboud Universiteit voert een meerjarig onderzoek uit naar het vrijkomen van broeikasgassen in de vijver.

3b. TUIN VAN DE TOEKOMST

De aanleg van een nieuwe toegang voor het publiek vormde een belangrijke bijdrage aan de gastvrijheid: een nieuwe poort voorzien van een welkomstboog, vernieuwde bestrating en een informatiebord in de nieuwe huisstijl. Het toegangspad kreeg een nieuwe groene aankleding en in de centrale as van de tuin werd een fraaie boom geplant: de Gleditsia Tricanthos ‘Sunburst’, de Gouden Valse Christusdoorn.

Deze verbeteringen werden mede mogelijk gemaakt door een grote donatie van de Rabobank Rijk van Nijmegen.

De 25 jarige geschiedenis van de tuin werd verbeeld in een fotogalerij.

Kleinere projectjes: renovatie van de border “de cirkel” met mediterrane beplanting; de oude prairieborder werd veranderd in een heesterborder; de centrale sierborders kregen weer een ellipsvorm en met stronken en stammen werd een “stumpery” gevormd in de schaduwtuin.

4. HUIS EN ERF

4a. ONDERHOUD

De locatiemanager stuurt het team Onderhoud aan dat veel werkzaamheden verrichtte aan de gebouwen op het erf. De stroomvoorzieningen, het internet en de belichting werden verbeterd. De keuken werd opnieuw ingericht en problemen met lekkage en met het betalingssysteem werden verholpen. Ook in de kas en buiten op het erf werden tal van grote en kleine klussen uitgevoerd, zo kwamen er parasols en een schaduwdoek.

De nieuwe publieksingang, de eerdergenoemde verbeteringen van de toegankelijkheid -ook voor rolstoelen- en de informatievoorziening werden ook door dit team gerealiseerd.

Daarbij ondersteunt het team Onderhoud het werk van de horeca bij de evenementen, bijvoorbeeld de technische faciliteiten en de vergunningaanvragen.

De risicoanalyse en het veiligheidsplan worden ook door leden van dit team onderhouden.

4b. HORECA

Het team Horeca verzorgt de dagelijkse horeca en de horeca ten behoeve van feesten en evenementen. Bezoekers van de tuinen krijgen telkens een gastvrij onthaal en de vrijwilligers staan bovendien de gasten te woord bij vragen. In 2025 werd het aanbod uitgebreid met een eenvoudige lunch bestaande uit diverse soepen en tosti's. Dit is een gewaardeerde, waardevolle aanvulling op het assortiment.

De dag-horeca telt de meeste diensten. De bezetting van het team kende enig verloop. Nieuwe vrijwilligers kregen goede begeleiding maar de het team stond in verband met de toenemende hoeveelheid evenementen en bezoekersaantallen onder druk. De balans wordt kritisch gemonitord.

Voedselveiligheid en hygiëne staan doorlopend hoog op de agenda. Een toegankelijk draaiboek dient als naslagwerk voor alle vrijwilligers. Aan het begin van het horecaseizoen (april) werden gedurende een gezamenlijke bijeenkomst alle aspecten van veiligheid en hygiëne met elkaar doorgenomen. Er werden meer professionele koelinstallaties aangeschaft en de voorraadcontainer werd overzichtelijker ingericht.

De catering bij evenementen en feesten werd aan een externe cateraar uitbesteed. In 2025 werd de samenwerking met huis-cateraar BUUR naar tevredenheid voortgezet. De voorzieningen in de kas (grote bar en professionele afwasmachine) kwam de bediening van de gasten zeer ten goede.

Vanaf begin 2025 heeft de Hortus een alcoholvergunning.

5. WERKGEMEENSCHAP

5a. KANTOOR

Het team Kantoor bestond in 2025 uit slechts drie medewerkers en aan het eind van het jaar nog maar twee.

Op kantoor komen veel zaken bij elkaar. Het is het administratieve en communicatieve hart van de Hortus dat een belangrijke rol speelt voor de financiële en andere administratie, het verwerken van binnenkomende berichten en de interne en externe communicatie.

De communicatiemedewerker hoort ook tot deze groep.

Het team is eveneens verantwoordelijk voor de organisatie van activiteiten van externen voor feesten en bijeenkomsten, inclusief contractafhandeling en het aansturen van vrijwilligers die deze activiteiten uitvoeren.

De aanzet voor de verbetering van de interne communicatie en de digitale archivering krijgt steeds meer gestalte en daarbij wordt gebruik gemaakt van Gmail en Google-Drive. Daardoor verbetert ook de digitale samenwerking tussen de verschillende teams.

De boekhouding van de Hortus wordt verzorgd door een extern boekhoudkantoor. De Hortus verzorgt zelf de facturering van diensten die zij voor anderen verricht.

5b. MEDEWERKERS

De werving, de intake en begeleiding van nieuwe vrijwilligers is in handen van het team Medewerkers. Dit organiseert ook de gezamenlijke evaluatie van alle medewerkers van de Hortus. Eind 2025 telde de Hortus 78 medewerkers. Gedurende het jaar kwamen er veel nieuwe vrijwilligers bij en enkele mensen namen afscheid. De meeste mensen ervaren het werken bij de Hortus als zeer positief.

Verdeling van de medewerkers over de teams: Botanische Tuin (21), Tuin van de Toekomst (14), Onderhoud (8), Horeca (20), Kantoor (3), Medewerkers (2), Educatie (7), Cultuur en Evenementen (8), Directie en Bestuur (4). Diverse mensen functioneren in meerdere teams. Zo waren er mensen uit het team Horeca actief in het team Cultuur en Evenementen en mensen die in de tuinen werkten, draaiden mee in het team Educatie.

In 2025 werd (weer) gestart met het opnemen van mensen ‘met een rugzakje’ die onder begeleiding meewerken in onze teams. De begeleiding van deze mensen is in handen van een professionele trajectbegeleidster. Zij werken mee in de tuinen, het onderhoud en de horeca.

5. PUBLIEK

6a. EDUCATIE

Na de start van de Werkgroep Educatie in 2024 werd in 2025 stevig verder gebouwd aan de zichtbaarheid en kwaliteit van natuureducatie bij de Hortus. De werkgroep telt zeven leden waaronder een nieuwe coördinator en beide coördinatoren van de tuinen. De focus richt zich op: 1. het behouden en uitbreiden van het educatieve aanbod en 2. het beter ontsluiten van kennis en informatie voor bezoekers.

Het aanbod bestond in 2025 uit tien rondleidingen en drie workshops. Er werd een start gemaakt met de opleiding van nieuwe rondleiders en de samenwerking werd gezocht met IVN Rijk van Nijmegen voor de inzet van hun natuurgidsen. Onder de workshops waren er twee voor de eigen vrijwilligers over paddenstoelen en bomen en struiken.

Zoals eerder gesteld werd de informatie steeds toegankelijker gemaakt: door middel van de vernieuwde website, via QR-codes in de botanische tuin en in de nieuwsbrief. In de kas werd voor jonge kinderen (6-12 jaar) een ‘natuurlab’ ingericht. Met zoekkaarten, loepjes, insectenpotjes en een microscoop kunnen ze planten en dieren onderzoeken en leren respectvol om te gaan met de natuur.

Het team Educatie nam ook deel aan (de organisatie van) Hortus-café's, Kerstmarkt, Open Tuinen dagen, Open Monumentendag, TOEN-festival, Flora Festival etc. De samenwerking met andere organisaties werd verstrekt door deelname aan diverse overleggen en netwerkbijeenkomsten. In de zomer was het GEO-overleg (overleg voor educatoren van groene organisaties in Nijmegen) te gast bij Hortus Nijmegen en in oktober vond het overleg van educatoren van botanische tuinen hier plaats.

6b. CULTUUR EN EVENEMENTEN

De werkgroep Programmeren zet zich in om de Hortus te promoten als “Groene Schatkamer Van Nijmegen”. Naast het vergroten van de bekendheid van de Hortus leveren de activiteiten en evenementen extra inkomsten op voor professionalisering van personeel en het onderhoud van de opstallen. De werkgroep had in 2025 acht leden die elk hun eigen aandachtsgebied hadden. Driewekelijks werden de werkzaamheden en de planning besproken en activiteiten en evenementen geëvalueerd.

2025 kende diverse culturele hoogtepunten. De grote publiekstrekkers waren de seizoensopening “Vier de Lente” en de Kerstmarkt (met maar liefst 3000 bezoekers). De tentoonstelling “Beeldend Botanisch”, met beelden van kunstenaars uit de Nederlandse Kring van Beeldhouwers in de beide tuinen, was ook een grote trekker. De beelden waren gedurende het hele zomerhalfjaar te zien en er werden meer dan 1000 flyers aan bezoekers uitgereikt.

Afgelopen jaar werden twee Hortus-café's georganiseerd met de thema's: Natuurlijk Tuinieren en Natuur en Poëzie. De sprekers op het podium en de deelnemers werden begeleid bij belevingsroutes door de tuinen. De ronde langs aangelichte kunstwerken en dichters op 18 september én de onthulling van eerdergenoemd literair baken met een gedicht van Victor Westhoff voedden de belevenis van natuur en cultuur. De leden van Probus Nijmegen, een club van gepensioneerde professionals organiseerden in de Hortus een themadag over biodiversiteit.

Onder de parasol werden weer diverse (gratis) zondagmiddagconcerten georganiseerd. Het publiek waardeerde de optredens met donaties en de Hortus garandeerde de muzikanten een bescheiden gage. Zeer geslaagd was het nieuwe arrangement “Uit de Veren”, bestaande uit een vogelexcursie, een ontbijt en een ochtendconcert van orkestleden van Flos Campi. Een topevenement dat we in 2026 gaan herhalen.

7. PROJECTEN

Eerdergenoemde projecten staan hier (aanvullend) op een rij.

25 jaar Hortus Nijmegen en opening Tuin van de Toekomst

Er werd teruggekeken op de oprichting van de Stichting Hortus Nijmegen, de opbouw van de tuin en de werkgemeenschap. De opening van de vernieuwde theetuin werd gevierd, zo werd de Tuin van de Toekomst geboren.

Nieuwe huisstijl en informatievoorziening

Een frisse nieuwe huisstijl siert de nieuwe informatieborden, de vernieuwde website en de maandelijkse nieuwsbrieven.

Betere toegankelijkheid en voorzieningen voor minder validen

Met de nieuwe poort en welkomstboog bij de ingang wordt het publiek nu gastvrij ontvangen en de nieuwe bestrating en het toiletgebouw verbeteren de toegankelijkheid, ook voor minder valide mensen.

Werken met begeleiding

De werkgemeenschap van de Hortus neemt mensen op die, via werkgever of zorginstelling, bij ons, onder professionele begeleiding, een zinvolle dagbesteding hebben en/of het werkritme weer oppakken.

8. BESTUUR

Het bestuur draagt de eindverantwoordelijkheid en zorg ervoor dat beleidskeuzes met zoveel mogelijk draagvlak van de werkgemeenschap tot stand komen. Tweemaal per jaar zitten het bestuur en de kernploeg aan tafel voor rechtstreeks overleg. Zo wordt de betrokkenheid, de verbinding en de transparantie van de besluitvorming ondersteund.

Bestuursleden nemen ook deel aan de jaarevaluatie met alle medewerkers.

In 2025 werd de professionalisering gecontinueerd. De taken en verantwoordelijkheden van bestuur, directeur en vrijwilligers, werden vastgelegd en beter intern gecommuniceerd. Zo werd de inmiddels vastgestelde Governance Code met kernwaarden van de Hortus in praktijk gebracht.

Afspraken en besluiten -volgens een vastgelegd besluitvormingsproces- van bestuur en directeur werden vastgelegd evenals de budgetregels en de gedragscode. De invulling van de portefeuilles werd ook duidelijker in kaart gebracht.

Kortom, het fundament van de statuten van de Stichting Hortus Nijmegen kreeg een bouwwerk.

Het bestuur bestond in 2025 uit de leden Anneke Rogier (voorzitter), Hans Danner (penningmeester, vanaf medio 2025) en Gerry Nalis (secretaris).

In mei 2025 traden drie bestuursleden af (Willem-Jan de Bloois (penningmeester), Jan Jansen en Niek van de Werken). Het functioneren van het bestuur wordt jaarlijks geëvalueerd.

De financiële verantwoording staat vermeld in de Jaarrekening Hortus Nijmegen 2025.

De opening van de Tuin van de Toekomst op 12 september 2025

Stichting Hortus Nijmegen - Victor Westhofflaan 22 - 6525DK Nijmegen

www.hortusnijmegen.nl

